

Dodatna vrednost knjige je tudi ta, da se avtorji ne zaustavijo zgolj na znanstveni analizi problemov regionalnega razvoja Alp, ampak skušajo narediti tudi korak naprej. V poglavju o instrumentih spodbujanja regionalnega razvoja so opredeljeni zakoni in predpisi, instrumenti prostorskega načrtovanja, gospodarske spodbude, prostovoljni sporazumi, raziskave in informacije na vseh prostorskih ravneh, od občinske do evropske. Avtorji so tako pripravili bogat seznam instrumentov regionalnega razvoja za celotne Alpe, pri čemer so najštevilčnejši prostorsko-načrtovalski, nato pa gospodarski instrumenti. Izbrani instrumenti so bili nato še dodatno preverjeni na izbranih območjih, kjer so skušali opredeliti relevantnost oziroma vpliv in izvedljivost posameznih instrumentov na dejanski razvoj. Avtorji nadalje tudi zagovarjajo participativen proces spodbujanja regionalnega razvoja, zato podrobno opisujejo izkušnje in spoznanja s šestih testnih območij, kjer so bile organizirane delavnice z lokalnimi deležniki. V tem procesu so lokalni deležniki sami ugotavljali priložnosti in nevarnosti razvoja regije, v kateri živijo, s strani strokovnjakov je bila določena le metoda in glavni cilj delavnice.

Knjiga je primerno zaključena s pogledom na razvojna vprašanja slovenskih Alp. Avtorji tako ugotavljajo, da kulturni dejavniki, kot so jezik, prisotnost manjšin in kulturna prvobitnost, predstavljajo pomembnejše dejavnike regionalnega razvoja slovenskih Alp kot v ostalih državah. Manj pa se razlikujejo slovenske Alpe po glavnih razvojnih problemih, ki tarejo preostala alpska območja: marginalizacija odročnejših območij, zaraščanje z gozdom, podnebne spremembe in negativen vpliv na zimski turizem ... Poseben poudarek namenjajo avtorji občini Idrija, kjer sta bili izvedeni dve delavnici in koder so občani sami opredelili vse probleme pa tudi priložnosti za nadaljnji razvoj občine.

Knjiga je edinstvena iz dveh razlogov. Prvi je njena širina. Razvojnih problemov Alp se loteva iz kompleksnega, večdisciplinarnega pristopa in zajema kulturne, gospodarske, prostorske in druge vidike regionalnega razvoja. Hkrati analizira celotne Alpe, ne le posamična območja. Druga posebnost je njena aplikativnost – knjiga ni zgolj študija razvojnih problemov alpskega območja, ampak nakazuje tudi možne metodološke pristope reševanja in pospeševanja razvoja, ki bi bili primerni tudi za druga območja. Podaja inovativne primere vključevanja javnosti v procese odločanja in je zato nepogrešljiva za vse tiste, ki se ukvarjajo z regionalnim in prostorskim načrtovanjem. Hkrati bo zanimivo branje za vse navdušence nad kulturnimi vrednotami alpskega območja.

David Bole

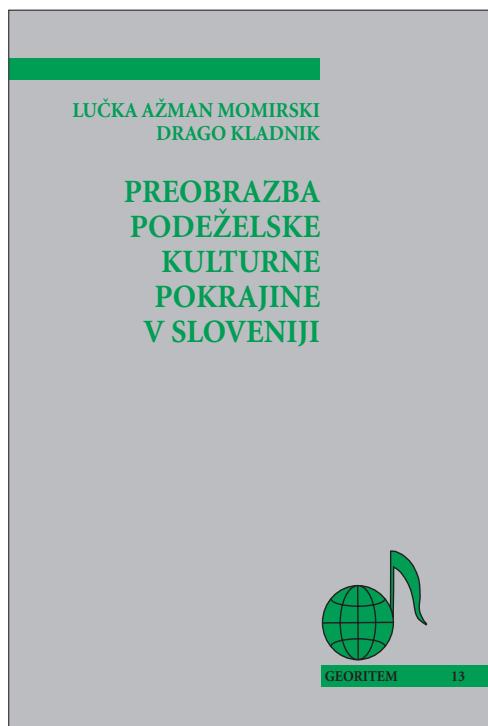
Lučka Ažman Momirski, Drago Kladnik:
Preobrazba podeželske kulturne pokrajine v Sloveniji
Georitem 13

Ljubljana 2009: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 162 strani,
19 preglednic, 29 zemljevidov, 6 grafikonov, 20 fotografij, ISBN 978-961-254-141-5

Izhodišče predstavljene monografije temelji na spoznanju, da je dejansko stanje prostorskih razmerij, to je odnosov med posameznimi ustvarjenimi prostorskimi prvinami, čedalje slabše. Razloge za takšno stanje lahko med drugim najdemo v preveliki splošnosti programskih in prostorskih aktov. Posledica njihove posplošenosti je tudi nezmožnost dovolj natančnega prenosa z načrtovalske na projektno in izvedbeno raven. Zaradi tega je zaznati tudi odsotnost učinkovite kontrole izvajanja prostorskih določil. Nekatere pravkar omenjene vrzeli je poskusila zapolniti monografija z naslovom *Preobrazba podeželske kulturne pokrajine v Sloveniji*, ki, kot pravi avtorja »... *podaja večplastne odgovore na obseg in vzroke prostorskih, pa tudi družbenih, gospodarskih in fiziognomskih sprememb v kulturni pokrajini na slovenskem podeželju* ...«.

Monografija je rezultat dveletnega projekta, ki sta ga v okviru Ciljnega raziskovalnega programa Konkurenčnost Slovenije 2006–2013 financirala Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije in Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

Ambicija obstoječe monografije je prikazati pokrajinske spremembe, ki nastajajo zaradi spremenjanja poselitve in posodabljanja kmetijstva: kakšne so te spremembe, v kakšnem obsegu se pojavljajo,

kakšni so dejavniki in prvine sprememb, kako lahko nanje vplivamo in do kolikšne mere jih lahko predvidimo. Podrobne raziskave so bile izvedene na treh tesnih območjih, k. o. Kožbana v občini Brda, k. o. Sela pri Hinjah v občini Žužemberk in k. o. Žalec in k. o. Gotovlje v občini Žalec, izbranih v različnih makropokrajinskih enotah in tako, da beležijo procese intenzifikacije in marginalizacije.

Monografija je razdeljena na 9 vsebinskih poglavij: uvod, geografski oris, zajem podatkov, določanje tipologije in vzrokov pokrajinskih sprememb, vrednotenje sprememb kulturne pokrajine, razvoj in naselbinski sistem – scenariji, predlogi splošnih in konkretnih smernic prostorskega razvoja, predlogi instrumentov za usmerjanje prostorskega razvoja in sklep.

Vsako testno območje je predstavljeno sistematično; geografskemu orisu sledita orisa krajinske podobe in ter kmetijstva in njegovega polpreteklega razvoja. Krajinska podoba je predstavljena prek poselitvenih vzorcev, ki so prikazani na 11 tematskih zemljevidih na ravni katastrskih občin in posameznih naselij za vsako testno območje. Kmetijstvo je prikazano z rabo tal: spreminjanjem načina kmetovanja, njegovim opuščanjem, razraščanjem gozda, širjenjem urbanizacije ter industrializacije. Dodatno je opisano podrobno stanje izbranih kmetij in razlogi za njihovo širitev. Krajinska regionalizacija in tipizacija obravnavanih območij pomenita nadgradnjo in dopolnitev obstoječe regionalne razdelitve krajinskih tipov v Sloveniji. Izbrana testna območja niso predstavljena uniformirano, ampak problemsko: tako je na primeru k. o. Kožbana celostno predstavljena problematika plazovitosti, na primeru drugih dveh testnih območij pa prostorske in funkcijske spremembe poseljenih zemljišč. Opremljeni so tudi nekateri splošni problemi, ki nastajajo pri projektiranju novih objektov in prostorskih zasnov območij na podeželju.

Največja vrednost obstoječe monografije je v treh različicah scenarijev prostorskega razvoja, predlogih splošnih in konkretnih smernic glede širitve naselij ter usmeritvah za varovanje in urejanje posameznih krajinskih enot na lokalni ravni.

Pričujoča monografija je odličen primer, ki kaže na plodovitost interdisciplinarnega sodelovanja (arhitektura, geografija, agronomija) pri načrtovanju regionalnega razvoja in izboljšanju gospodarjenja s prostorom.

Mimi Urbanc

Marijan M. Klemenčič, Barbara Lampič, Irma Potočnik Slavič:
Kmetijstvo v občini Ljubljana: relikv ali razvojni potencial
GeograFF 3

Ljubljana 2008: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Oddelek za geografijo, 149 strani, 28 preglednic, 25 zemljevidov, 7 grafikonov, 2 shemi, 17 fotografij, ISBN 978-961-237-276-7

V nasprotju z drugo knjigo v zbirki GeograFF, ki obravnava kmetijstvo na območju hitro razvijajočega se slovenskega glavnega mesta, je tretja knjiga namenjena obravnavi razvojnih potencialov obrobni podeželskih potencialov v naši državi. V izhodiščih so avtorji zapisali, da je obravnavani del slovenskega podeželja demografsko osiromašen in družbenogospodarsko šibek. Znotraj te splošne podobe pa se povsod pojavljajo posamezna zdrava razvojna jedra, ki pa so zelo občutljiva na širše socialne razmere, denimo omrežje šol in varstvenih ustanov. Njihova razvojna pomanjkljivost je prevladujoča finančna šibkost, ki onemogoča razvoj sodobnega podjetništva. Prav to je, poleg neznanja ali bolje rečeno neinformiranosti, največja razvojna ovira.

Podeželje 21. stoletja je raznolik, dinamičen, zapleten in globaliziran prostor; z raziskovalnega in življenjskega vidika ni zaprta in ustaljena kategorija in tudi ni geografsko omejeno. Sodobno podeželje tudi ni ločena prostorska, gospodarska, socialna, okoljska in kakšna druga, ampak povsem kompleksna kategorija. Kot takšno zahteva prostorsko majhne, a poglobljene raziskave, ki lahko v toku časa ob upoštevanju družbenogospodarskih sprememb pojasnijo njegovo preobrazbo in razvojne možnosti.